

@europa 20

EEN KRITISCH EMAIL EN FAXMAGAZINE OVER EUROPA WWW.ATEUROPA.NL VERSCHIJNT ELKE 2 WEKEN OP ZATERDAG
1^E JAARGANG, NUMMER 20, ZATERDAG 9 MAART, 2002

Belastingstelsel Estland probleem na toetreding

Ligi (Estland): 'Europese druk brengt referendum uitbreiding in gevaar'

Staatssecretaris van Financiën Wouter Bos (PvdA) maakt zich zorgen over de lage belastingtarieven op bedrijfswinsten in Estland. De Esten zijn niet van plan deze omwille van de toetreding van hun land tot de Europese Unie te verhogen.

Wouter Bos, staatssecretaris van Financiën voor de PvdA, is bezorgd over schadelijke belastingconcurrentie in de Europese Unie. Hij vreest dat EU-lidstaten in de concurrentiestrijd om de vestiging van bedrijven steeds lagere belasting op bedrijfswinsten zullen gaan heffen. Europese belastingcoördinatie is echter een groot taboe, want het vaststellen van belastingtarieven is voorbehouden aan de Europese lidstaten. Bos vreest dat deze belastingconcurrentie alleen maar zal toenemen na de uitbreiding van de Unie. 'Kandidaat-lidstaat Estland heft een effectief tarief van bijna nul procent, veel lager dan het

laagste tarief in Europa van twaalf en een half procent in Ierland. Ik zie Estland graag toetreden tot de Europese Unie, maar zou het jammer vinden als ze dat met zo'n laag tarief doen. Dat zou het moeilijker maken om schadelijke belastingconcurrentie in de grotere Europese Unie tegen te gaan. In Estland gaan de ontwikkelingen op dit moment zo snel dat het land voor Europese bedrijven een reëel alternatief is om zich daar te vestigen.' Jurgen Ligi, fractievoorzitter voor de liberale regeringspartij Eesti Reformierakonna in het parlement van Estland, geeft Bos weinig hoop op verandering. 'Estland mag zelf haar belastingregime vaststellen, en dat mag zeker geen invloed hebben op de toetredingsonderhandelingen. In de wandelgangen wordt druk op Estland uitgeoefend om de belastingtarieven aan te passen. Dat is niet verstandig van de Europese Unie. Het kan negatieve gevolgen hebben voor de beeldvorming

van de Europese Unie onder de Estlandse bevolking. Het referendum dat in Estland voor de uitbreiding gehouden moet worden kan dan in gevaar komen.' Zijn landgenoot Eiki Nestor van de sociaal-democratische oppositiepartij Möödukad sluit zich hierbij aan.

- *Vervolg pagina 5* -

Inhoud @europa

PAGINA 2: Onno Ruding: de top van Barcelona
PAGINA 3: Het Europees poldermodel
PAGINA 4: Regels vóór de uitbreiding
PAGINA 5: Vervolg pagina 1
PAGINA 6: Column Visser
Barcelona: weinig reden tot juichen

Voorstel Fortuyn betekent einde Nederlands EU-lidmaatschap

Pim Fortuyn wil Schengen, het verdrag waarmee twaalf Europese lidstaten de controle op de Europese binnengrenzen hebben opgegeven, opzeggen. Volgens critici is dit alleen mogelijk als Nederland uit de Europese Unie treedt.

Als Pim Fortuyn in de regering komt, worden de grenscontroles weer ingevoerd en zegt Nederland het verdrag van Schengen op. Dit kondigde hij andere aan in het gewraakte interview in *De Volkskrant* van 9 februari, dat hem het

Leefbaar Nederland-lijsttrekkerschap kostte. De vraag dringt zich op of Nederland als lid van de Europese Unie het Schengen-verdrag zomaar kan opzeggen. Volgens Tom Eijssbouts, hoogleraar internationaal recht aan de Universiteit van Amsterdam, is het in principe wel mogelijk dat Nederland zich aan Schengen onttrekt. 'Sinds het verdrag van Amsterdam van 1998 behoort het verdrag van Schengen tot het acquis communautaire, het geheel aan wetten en verdragen van de Europese Unie. Maar

Denemarken, Groot-Brittannië en Ierland hebben een uitzonderingspositie bedongen bij dit verdrag en doen niet aan 'Schengen' mee. Nederland kan dit bij een volgend verdrag ook bedingen.' De Leidse hoogleraar immigratierecht Pieter Boeles wijst erop dat dit in de praktijk moeilijk is. 'Denemarken, Groot-Brittannië en Ierland konden de uitzonderingspositie bedingen vóórdat het verdrag van Amsterdam getekend was.

- *Vervolg op pagina 5* -

Top Barcelona: alles of niets

Onno Ruding : 'Slechtste scenario uitbreiding nadert met rasse schreden'

Als het niet lukt vooruitgang te boeken op de top in Barcelona leidt Europa zo'n gezichtsverlies dat we de Europese conventie over de toekomst van Europa eigenlijk wel kunnen vergeten, vindt de voormalig Nederlands minister van Financiën Onno Ruding.

Op de topontmoeting van de Europese regeringsleiders in Barcelona op 15 en 16 maart zal gesproken worden over de geboekte vooruitgang in het 'Lissabon programma' dat van Europa de meest concurrerende en dynamische economie ter wereld moet maken. Over deze vooruitgang heerst in Europa grote teleurstelling. Onno Ruding, in de jaren tachtig minister van Financiën voor het CDA, tegenwoordig werkzaam voor de Amerikaanse Citibank en voorzitter van de Europese denktank het *Centre for European Policy Studies* in Brussel, hoopt dat de top in Barcelona een succes wordt.

'Sommige lidstaten, zoals Frankrijk, staan überhaupt niet achter het Lissabon-proces. Daarnaast protesteert er bij elke voorgestelde hervorming altijd wel één lidstaat waardoor het moeilijk is concrete wetgeving te maken. Dat is te doorbreken door een alles of niets pakket op tafel te leggen. Deze strategie houdt natuurlijk risico's in, maar ik hoop dat de huidige voorzitter Spanje dat aandurft. Een mislukking in Barcelona is niet alleen nadelig voor het economisch presteren van Europa maar zou ook de geloofwaardigheid van de Europese Unie aantasten. Als het niet lukt vooruitgang te boeken in Barcelona leidt Europa zo'n gezichtsverlies dat we de Europese conventie eigenlijk wel kunnen vergeten.'

Giscard d'Estaing

De conventie, onder leiding van de Franse oud premier Valéry Giscard d'Estaing, moet voorstellen doen voor de institutionele hervorming van de Europese Unie. Giscard d'Estaing wordt door velen niet als de juiste persoon gezien om leiding te geven aan zo'n belangrijk proces, dat volgens sommigen moet uitmonden in een Europese grondwet. Ruding is het daar niet mee eens. 'De conventie is natuurlijk een probeersel, maar het zou mooi zijn als er wat uit zou komen. Giscard d'Estaing is volgens sommigen te oud en arrogant maar vergeet niet dat hij pro-Europees is, een enorme dossierkennis heeft en, het belangrijkste, prestige heeft bij de Europese regeringsleiders.' De conventie wordt als een middel gezien om de Europese Unie institutioneel te stroomlijnen voor de uitbreiding met tien nieuwe lidstaten uit Centraal-en Oost Europa. Ruding denkt dat Europa niet meer uitkan onder de belofte de kandidaat-lidstaten al in 2004 of 2005 toe te laten treden. 'Helaas is van de hervormingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de structuurfondsen die nodig zijn voor de uitbreiding, nog te weinig terechtgekomen.' Ruding vindt de opstelling van het Nederlandse kabinet over de uitbreiding goed. 'De hervormingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid waren ook zonder de uitbreiding nodig, maar zijn essentieel

voordat de uitbreiding kan plaatsvinden. Het slechtste van alle mogelijke scenario's, wel uitbreiden en niet hervormen, komt met rasse schreden op ons af. Als dat gebeurt zal dat leiden tot een budgettaire crisis in de Europese Unie na 2006, die de hele Unie in gevaar kan brengen.'

Nederland: steun voor Duitsland

Veel zal volgens Ruding afhangen van de opstelling van Duitsland. 'De rol van Nederland is daarbij zeer belangrijk. Op monetair terrein was het vaak zo dat Duitsland kracht putte uit een harde opstelling van Nederland en daar ook naar verwees als er moeilijke beslissingen moesten worden genomen. Zo'n rol zou de Nederlandse regering nu weer moeten spelen; zij zou als het gaat om hervormingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de structuurfondsen vóór de uitbreiding de rug recht moeten houden.' Bij het oplossen van de gordiaanse knoop die de uitbreiding van de Unie lijkt te zijn geworden ziet Ruding langdurige overgangsregelingen voor de kandidaat-lidstaten niet als negatief. 'Toen Portugal en Spanje in 1986 toetraden riep men ook dat de afgesproken overgangsregelingen een ramp zouden worden. Dat is toen goed gegaan en nu horen we daar niemand meer over.'

Europees poldermodel maakt weinig kans

Bussemaker (PvdA): 'Europese SER nodig'

Volgens de High Level Group, een adviesgroep van de Europese Commissie, moeten werkgevers en werknemers in Europa meer met elkaar gaan samenwerken. PvdA Tweede Kamerlid Jet Bussemaker wil een Europese Sociaal Economische Raad. Loes van Hoogstraten, secretaris internationale sociale zaken van de werkgeversorganisatie VNO-NCW, is wantrouwend. 'Vakbonden proberen op Europees niveau te bereiken wat nationaal niet lukt.'

In januari 2002 publiceerde de 'High Level Group', een adviesgroep ingesteld door de Europese Commissie, haar rapport 'arbeidsverhoudingen en verandering in de Europese Unie'. Daarin wordt gesteld dat sociale partners hun activiteiten op Europees niveau beter op elkaar af moeten stemmen. In de Sociaal Economische Raad (SER) zoekt in Nederland de overheid samen met werkgevers en werknemers naar oplossingen voor sociale en economische vraagstukken. Op Europees niveau bestaat zoiets niet. Jet Bussemaker, Tweede Kamerlid voor de PvdA, vindt dat daar verandering in moet komen. 'Er is nu op Europees niveau geen goede dialoog tussen werknemers en werkgevers. Daarom moet er in Europa een overlegorgaan als de Nederlandse SER gecreëerd worden.' Jelle Visser, hoogleraar Sociologie aan de Universiteit van Amsterdam en lid van de High Level Group, wijst erop het rapport geen kopie van de SER voorstelt. 'De geschillen tussen werkgevers en werknemers zouden, zoals in de Nederlandse Stichting van de Arbeid gebeurt, in een gezamenlijk orgaan van werkgevers en werknemers opgelost moeten worden. Dit verschilt fundamenteel van het SER-model, omdat in de SER naast de werkgevers en werknemers ook de overheid, een belangrijke stem heeft. In Europees verband zou dat betekenen dat de Europese Commissie bij het overleg betrokken wordt. Dit is onmogelijk op Europees niveau, want werkgevers en werknemers willen daar onafhankelijk van de Europese Commissie blijven.' Visser vindt dat Europa wel moet streven

naar meer overleg op Europees niveau. 'Het ideale overlegmodel moet zich niet bezighouden met de middelen, maar met de gemeenschappelijke doelstellingen. Uitvoering moet worden overgelaten aan de lidstaten zelf.'

VNO-NCW wantrouwt vakbonden

Loes van Hoogstraten, secretaris internationale sociale zaken van de werkgeversorganisatie VNO-NCW, is het niet met Visser eens. 'Je moet niet proberen zaken die op nationaal niveau geregeld kunnen worden op Europees niveau te regelen. Werkgevers en werknemers moeten zich beperken tot zaken die grensoverschrijdend zijn, zoals de mobiliteit van werknemers. De vakbonden willen teveel regelen op Europees niveau. Dat komt onder andere omdat ze op Europees niveau proberen door te drukken wat op nationaal niveau niet lukt. Als werknemers in een lidstaat geen regeling voor bijvoorbeeld medezeggenschap kunnen treffen, proberen ze dat op Europees niveau te regelen. Daar hebben wij niets aan.' Toine Manders, Europarlementariër voor de VVD, sluit zich bij van Hoogstraten aan. 'Zowel een Stichting van de Arbeid als een SER gaan op dit moment voor Europa veel te ver. Dat soort modellen zijn voor het Europees niveau veel te complex. Dat leidt tot zoiets als de Europese conventie, waarbij teveel mensen met verschillende achtergronden en culturen bij elkaar zitten en men niet tot één conclusie kan komen. Zoiets is op lange termijn alleen mogelijk, wanneer de grote culturele verschillen tussen lidstaten zijn afgenomen.'

Samenwerken, maar hoeveel?

De vraag is hoe groot de invloed van de bestaande werkgevers- en werknemersorganisaties in Europa op het huidige beleid is. Deze is volgens Visser minimaal. 'Sinds midden jaren tachtig houden UNICE, het Europees werkgeversverbond en de overkoepelende werknemersvakbond, het Europese Vakverbond, een sociale dialoog, waarbij niet meer gebeurt dan het bespreken van gemeenschappelijke thema's. Omdat het Europees vakverbond een te zwakke partij is, is haar invloed op UNICE te gering. De echte macht ligt nog bij de nationale vakbonden.' Van Hoogstraten vindt de samenwerking tussen werkgevers en werknemers op dit moment heel behoorlijk. 'Recent bewijs hiervan is de gezamenlijke aanbeveling 'levenslang leren' die ontstaan is vanuit die samenwerking. Maar men moet niet proberen arbeidsvoorwaarden op Europees niveau te regelen.' Jet Bussemaker wil dit juist wel en denkt dat het kan. 'Het is van groot belang dat Europa normen stelt voor het sociale beleid, zoals bijvoorbeeld voor minimumlonen. Lidstaten kunnen het beleid zelf vorm geven, zolang ze wel boven een bepaald minimum komen.' Visser denkt dat zoiets onmogelijk is. 'Het is absoluut uitgesloten dat er een norm wordt gesteld voor zoiets als het minimumloon. Daarvoor zijn de verschillen tussen de landen te groot. Één model voor het sociale beleid in Europa creëren is onmogelijk. Dat zal stuiten op de verschillen in culturen en tradities in de verschillende lidstaten.'

EU-subsidies uitgegeven moet je ook leren

Voor de kandidaat-lidstaten wordt jaarlijks zo'n 1 miljard Euro aan steun vrijgemaakt. Voor na de uitbreiding staan er alvast veel grotere bedragen gepland, terwijl van de huidige subsidies maar een fractie kan worden uitgegeven. Volgens John O'Rourke, werkzaam voor de Europese Commissie in Polen, is het gebrekkige ambtelijke apparaat de oorzaak.

Het gaat niet goed met de besteding van Europese subsidiegelden in kandidaat-lidstaten van de Europese Unie. Jaarlijks ontvangen deze landen nu samen ongeveer 1 miljard euro aan zogenaamde pre-accessiesteun uit verschillende fondsen van de Europese Commissie. Deze financiële steun is vergelijkbaar met de structuurfondsen voor bijvoorbeeld infrastructuur-en milieuprojecten die huidige lidstaten ontvangen, maar ligt veel lager. Er is één probleem met de pre-accessiesteun: het geld wordt niet uitgegeven. In 2001 werd van de beschikbare subsidiegelden slechts 20 procent besteed. Uiteindelijk beslist de Commissie of een project in een kandidaat-lidstaat wel of niet door de EU gefinancierd wordt. Aan die financiering worden strenge eisen verbonden. John O'Rourke is vice-voorzitter van de delegatie van de Europese Commissie in Polen en houdt in Warschau toezicht op de besteding van Europese subsidieprogramma's. O'Rourke: 'Ik maak me zorgen om de capaciteit van de kandidaat-lidstaten om het geld dat voor hen beschikbaar is daadwerkelijk te besteden. De cijfers laten zien dat die zorg reëel is.' Een belangrijke achtergrond van het falen van de kandidaat-lidstaten is volgens O'Rourke het gebrek aan goed overheidsbestuur. 'In Polen wordt op ministeries te weinig prioriteit gegeven aan het besteden van Europese subsidies. Jonge mensen die bij de overheid kennis over EU-regelgeving hebben opgedaan, vertrekken vervolgens na korte tijd naar het bedrijfsleven, waar de lonen aanzienlijk hoger zijn. Na de regeringwisseling van vorig jaar werd een deel van de ambtenaren zoals gebruikelijk volgens politieke criteria vervangen. Ministeries en afdelingen die zich met de subsidies bezighouden

worden opgericht en weer gesloten. Dit alles veroorzaakt chaos en vertragingen binnen het overheidsapparaat, die effectieve besteding van EU-gelden in de weg staan.'

Communistische erfenis

Theo Siskens, directeur van Bureau Cross, een Nederlandse overheidsinstelling die trainingen verzorgt aan ambtenaren uit Centraal-Europese kandidaat-lidstaten, ziet andere problemen in de ambtenarij. 'De erfenis uit de communistische tijd is in sommige kandidaat-lidstaten nog steeds aanwezig. Vooral de oudere ambtenaren denken nogal hiërarchisch en nemen weinig of geen initiatief.' Volgens Siskens kan de EU zelf veel meer doen om de situatie te verbeteren. 'Wij leren ambtenaren onder het maken van goede analyses van projectvoorstellen. De situatie verbetert snel, want vooral bij de jongeren is het enthousiasme om bij te leren erg groot. Het is te betreuren dat andere EU-lidstaten zich veel minder dan Nederland inspannen om het ambtelijk apparaat in de kandidaat-lidstaten te verbeteren, want de behoefte aan trainingen is erg groot. De Europese Commissie moet actiever de andere lidstaten stimuleren om meer aandacht aan dit probleem te besteden.' O'Rourke wijst er echter op dat de geringe bestedingscapaciteit van kandidaat-lidstaten niet alleen aan het overheidsapparaat ter plaatse ligt, maar dat het ook gaat om politieke prioriteiten. 'De kandidaat-lidstaten moeten rond de 20 procent van door de EU-gesubsidieerde projecten zelf financieren. Daar wordt vaak binnen het krappe Poolse budget geen geld voor gevonden, terwijl de regering bijvoorbeeld wel vaak haar oren laat hangen naar onnodige

financiële eisen van allerlei belangengroepen.'

Geen blanco cheques

Na de verwachte eerste toetredingsronde in 2004 zal er, volgens een Commissievoorstel van eind 2001, ongeveer 7 miljard euro per jaar aan 'normale' Europese structuurgelden naar de nieuwe lidstaten vloeien. Frankrijk gebruikt de huidige problemen met de pre-accessiefondsen als argument om dit bedrag te verlagen. Erich Unterwurzacher, bij de Europese Commissie verantwoordelijk voor het ISPA-fonds, een van de fondsen die pre-accessiesteun verlenen, ziet de ervaringen met de pre-accessiesteun meer als een 'waarschuwing'. 'De kandidaat-lidstaten moeten een forse poging doen om te laten zien dat ze goed in staat zullen zijn de grote sommen geld na de uitbreiding te besteden. Dan hebben ze een sterkere positie in het huidige debat over de hoogte hiervan.' O'Rourke vindt de Franse conclusie niet juist. 'De Europese subsidies aan de kandidaat-lidstaten zijn ook in het belang van de huidige lidstaten, omdat ze de kandidaat-lidstaten economisch op een hoger peil brengen. Dit is goed voor de hele Europese economie. Bovendien worden er geen blanco cheques gegeven. Als het geld dat na de toetreding beschikbaar komt niet binnen twee jaar wordt uitgegeven, vloeit het terug naar begroting van de Europese Commissie. De Europese belastingbetaler hoeft zich geen zorgen te maken.'

Criteria niet gehaald, uitbreiding EU in 2004 gaat toch door

Van den Bos (D66): 'Uitvoering overgangsregelingen moeilijk controleerbaar'

De kandidaat-lidstaten zullen in 2004 nog niet allemaal aan de toetredingscriteria voldoen. De politieke druk is echter te groot om de uitbreiding van de Unie uit te stellen. Volgens Europarlementariërs Bob van den Bos (D66) en Alexander de Roo (GroenLinks), zal het moeilijk worden om de uitvoering van de getroffen overgangsregelingen in de gaten te houden.

De uitbreiding van de Europese Unie zal onder politieke druk waarschijnlijk al in 2004 plaatsvinden. De meeste kandidaat-lidstaten kunnen voor die tijd echter niet aan alle toelatingseisen voldoen. Op een aantal terreinen zijn inmiddels overgangsregelingen vastgelegd. Vooral wat het milieu betreft hebben de kandidaat-lidstaten na toetreding tot de Europese Unie nog een aantal jaren de tijd om orde op zaken te stellen.

Meer overgangsregelingen..

Jaroslav Pietras, vice-voorzitter van het onderhandelaars team voor Poolse toetreding, is optimistisch gestemd over het uitvoeren van de toetredingseisen in Polen. Hij benadrukt het belang van overgangsregelingen voor de kandidaat-lidstaten. 'Op milieuterrein brengt het in veel gevallen hoge kosten met zich mee om de faciliteiten te vervangen, waardoor aan de criteria van de Europese Commissie voldaan kan worden. Er is dan ook besloten hiervoor overgangsregelingen van maximaal drie jaar in te stellen. Er zijn ook overgangsregelingen nodig voor de landbouw en de structuurfondsen.'

... of niet uitbreiden?

Bob van den Bos, Europarlementariër voor D66, meent echter dat 2004 eigenlijk te vroeg is om de uitbreiding plaats te laten vinden. 'De landbouw en de structuurgelden moeten eerst hervormd worden binnen de huidige Europese Unie. Ook in de kandidaat-lidstaten moet alles op orde zijn. Pas wanneer zij aan alle criteria voldaan hebben zouden ze toe mogen treden tot de Europese Unie. De Europese Commissie had nooit een duidelijke toetredingsdatum mogen noemen, zolang het nog onduidelijk was of aan de criteria voldaan kon worden. De politieke druk is inmiddels te groot geworden om de uitbreiding van de Europese Unie nog verder uit te stellen.'

Alexander de Roo, Europarlementariër voor Groen Links, heeft geen bezwaar tegen de uitbreiding van de Europese Unie in 2004, maar heeft zijn twijfels over de invoering van de criteria in de praktijk: 'Ook na de uitbreiding van de Europese Unie zal het moeilijk zijn te toetsen of de criteria daadwerkelijk worden toegepast' Van den Bos voorziet hetzelfde probleem bij de getroffen overgangsregelingen. 'Het wordt

onmogelijk om te controleren of de criteria na de toetreding ook in praktische zin geïmplementeerd worden, en niet slechts op papier. Met name het niveau van de juridische en bestuurlijke capaciteiten zijn in de kandidaat-lidstaten te laag. De huidige Europese Unie zal hier negatieve gevolgen van ondervinden.'

Nicholas Whyte, onderzoeker bij het Centre for European Policy Studies, een denktank voor Europees beleid in Brussel, denkt echter dat dit mee zal vallen. 'Evenals bij de huidige lidstaten zal het Europese Hof in de gaten houden of aan de eisen van de Europese Commissie voldaan wordt. Extra controle op de kandidaat-lidstaten na toetreding tot de Europese Unie is dan ook overbodig' Whyte heeft bovendien geen bezwaar tegen overgangsregelingen. 'Het vertrouwen in de toewijding van de kandidaat-lidstaten om aan de criteria voor de toetreding te voldoen is bij de lidstaten van de Europese Unie aanwezig. Overgangsregelingen op het gebied van milieu zullen dan ook geen problemen opleveren. De toetreding van acht landen tot de Europese Unie zal daarom in 2004 plaats moeten vinden.'

- Vervolg pagina 1-

- Estland en lage belastingen -

Tot de toetreding geen verandering...

Bos beseft wel dat de Europese Unie moeilijk eisen kan stellen aan de kandidaat-lidstaten als de huidige lidstaten niet eerst zelf besluiten hoeveel invloed zij Brussel willen geven op belastingen. 'Als de huidige lidstaten geen afspraken maken over belastingen op bedrijfswinsten kunnen we ook geen tariefverhogingen eisen van Estland. Op termijn is meer belastingcoördinatie in Europa onvermijdelijk, en de huidige lidstaten moeten zorgen dat zij voor de uitbreiding tot goede afspraken komen. Als landen als Estland met een bijna nultarief gaan toetreden worden de onderhandelingen over belastingcoördinatie alleen maar moeilijker.' 'Zeker' zegt Ligi, 'als Estland lid is van de Europese Unie zal

mijn partij zich aansluiten bij de Engelsen. Ik vind met hen dat de belastingtarieven door de lidstaten zelf vastgesteld moeten worden.'

...maar daarna is alles mogelijk

Nestor is dit niet met zijn landgenoot eens. Hij geeft toe dat het effectieve belastingtarief in Estland laag is. 'De sociaal-democraten in Estland zijn in principe niet tegen Europese belastingcoördinatie. Maar pas als ook Estland daarover in Europees verband mee mag onderhandelen.' Sybren Cnossen, Hoogleraar economie aan de Universiteit van Maastricht en adviseur van Centraal- en Oost Europese landen op belastingengebied verwacht niet dat veel Europese bedrijven zich na de toetreding in Estland zullen vestigen. Toch biedt belastingconcurrentie volgens Cnossen kleine landen voordelen.

'Estland kan net als Ierland door fiscale faciliteiten voordeel behalen op grote landen die door hun grotere markten in principe aantrekkelijker zijn als vestigingsplaats voor bedrijven. Nederland doet dat overigens zelf ook.' Volgens Cnossen is concurrentie met belastingen tussen lidstaten op zich geen reden om belastingtarieven in Europa te gaan coördineren. 'In de Verenigde Staten verschillen de belastingregimes ook per staat. Daarbij is er geen enkel bewijs dat de opbrengst van de vennootschapsbelasting wordt uitgehold door concurrentie met belastingen. Op zich is het wel raadzaam naar een Europese bedrijfsbelasting te streven. Maar dan eerder omdat Brussel meer bevoegdheden zou kunnen gebruiken om multinationale ondernemingen, die soms groter zijn dan de individuele lidstaten, te controleren.'

- Vervolg pagina 1-

- Fortuyn zit vast aan Schengen-

Boeles: 'Inmiddels is het Verdrag van Schengen onderdeel van het EU-Verdrag geworden. Nederland kan niet als enige land het Verdrag wijzigen. De Europese Raad van regeringsleiders is het enige orgaan dat een verdrag kan veranderen, en kan dat alleen unaniem doen. De kans dat dit gebeurt is nihil. Fortuyn zal wel zeggen dat hij daarmee niets te maken heeft, maar dan is de enige weg die overblijft dat Nederland uit de EU stapt. Fortuyn's voorstel is dus zeer ondoordacht.'

GerritJan van Oven, Tweede Kamerlid voor de PvdA en voormalig officier van Justitie, trekt dezelfde conclusie. 'Het sluiten van de grenzen zou zo haaks staan op de tendens naar een gemeenschappelijke justitieruimte binnen

de EU, dat er nooit speciaal voor Nederland op dit punt een verdragswijziging zal worden gemaakt. Het Schengen-Verdrag voorziet niet in de mogelijkheid tot opzegging. Schengen is zó zeer verbonden met het Europese Unie-lidmaatschap dat het sluiten van de grenzen gelijk zou staan aan het verlaten van de Europese Unie.' Behalve onmogelijk vindt Van Oven Fortuyn's plan bovendien onverstandig. 'Schengen vormt de basis voor de gezamenlijke bewaking van de Europese buitengrenzen, van Europol en van de samenwerking bij rampenbestrijding. Dit zou dan allemaal weer teruggedraaid worden. Nederland zou een enorme inspanning moeten leveren om de grenscontroles weer in te voeren, waarvoor Schiphol bijvoorbeeld

verbouwd moet worden. Illegale immigranten houd je daarmee overigens toch niet tegen.' Lousewies van der Laan, Europarlementariër voor D66, denkt dat het herinvoeren van grenscontroles een enorme verspilling van geld en energie zou betekenen. 'Fortuyn wil minder ambtenaren en meer efficiency bij de overheid. Dit is typisch een manier om het tegenovergestelde te bereiken. Nu wordt het geld in de Europese Unie tenminste efficiënt gemeenschappelijk besteed om de buitengrenzen te bewaken. Als Nederland weer grenscontroles invoert, doet Duitsland dat ook. Voor de Nederlandse handel en export, die Fortuyn ook zo'n warm hart toedraagt, zou het ook heel ongunstig zijn.'

Column

Barcelona: weinig reden tot juichen

Het is deze maand twee jaar geleden dat de Europese 'dotcom top' plaatsvond in Lissabon. In Lissabon werd op initiatief van Blair en Aznar juichend geproclameerd dat de EU een flexibele en dynamische samenleving zou worden met een technologie waarmee ze in de wereld voorop zou lopen. Er zou een concreet actieplan komen om het concurrentievermogen van de Europese economie te verbeteren. De 15 regeringsleiders kwamen onder andere overeen om de telecommunicatiemarkt, het transport, de posten en de energiemarkt open te gooien voor concurrentie en financiële markten te integreren.

Vorig jaar bij de top van Stockholm kon weinig vooruitgang gemeld worden. Deze maand in Barcelona is er evenmin reden tot juichen. Een overzicht van wat er op de verschillende beleidsterreinen is gebeurd leest al gauw als een litanie. De hoop dat de Europese energiemarkt in 2005 volledig geliberaliseerd kon zijn is stukgelopen op onwil van Frankrijk om zich te binden aan een termijn. Een gemeenschappelijk Europees octrooi is nog niet goed van de grond gekomen. Snellere deregulering van de posten is tegengehouden door Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, al gaat die deregulering wel door. Het programma om een geïntegreerde Europese markt voor financiële diensten te creëren, waarbij het Lamfalussy-rapport van 2001 een goede leidraad kon vormen, verloopt moeizaam. Zoals bekend is het EU-commissaris Bolkestein vorig jaar niet gelukt om een concept-richtlijn die

grensoverschrijdende overnames gemakkelijker zou maken, aangenomen te krijgen in het Europese Parlement. Op de arbeidsmarkt is ook nog te weinig van deregulering en flexibilisering te merken. Uitzendbureaus bijvoorbeeld wordt het leven nog steeds niet gemakkelijk gemaakt. Wel is de telecommarkt opengegooid.

Om de agenda van Lissabon uit te voeren werden geen aparte instrumenten ontwikkeld. Lissabon moest aansluiten op, en gebruik maken van de instrumenten, van andere processen, in het bijzonder van het Proces van Cardiff, onder Brits voorzitterschap in juni 1998 gestart. De Europese Raad stelde daar dat het economische beleid er specifiek op gericht moest worden de groei en de werkgelegenheid te bevorderen, de macro-economische stabiliteit te bewerkstelligen en de efficiënte werking van de arbeids-, produkten- (goederen- en diensten-), en kapitaalmarkten te verzekeren, zaken die in het Proces van Lissabon allemaal terugkwamen. Daartoe moesten de lidstaten hun eigen strategieën formuleren. Afsproken werd dat de lidstaten en de Commissie op de onder hun bevoegdheid vallende gebieden korte eindejaarsverslagen zouden opstellen over de produkt- en kapitaalmarkten. Daarmee moest worden bereikt dat de beste praktijken worden uitgewisseld. De Raad was al bezig met het in kaart brengen van de kernelementen die het concurrentievermogen beïnvloeden, zoals de vaardigheden en het aanpassingsvermogen van de

werknemers, een efficiënt werkende kapitaalmarkt en een verbeterd klimaat voor het oprichten van ondernemingen en innovatie. De methode was om specifieke deadlines en doelen te formuleren en via de druk van peer groups 'benchmarking' te zorgen voor de totstandkoming van de benodigde nationale en Europese wetgeving. Daar wordt wel iets aan gedaan. De Europese Commissie publiceert sinds 2000 bijvoorbeeld een jaarlijkse benchmarkstudie *Het Innovatie-Scorebord*. Of dat allemaal veel uithaalt valt echter te betwijfelen, het geschiedt nogal vrijblijvend, want sancties ontbreken en van de beoogde 'peer pressure' tussen de landen is ook niet veel te merken.

Daar komt bij dat de prikkel om de technologische achterstand op de Verenigde Staten in te halen kennelijk wat kleiner is dan in 2000, toen de wereld nog in de greep was van de hype van de 'nieuwe economie'. De 'sense of urgency' ontbreekt. De aandacht zal nu meer worden opgeslokt door de perikelen rond de uitbreiding en de constitutionele conventie. De liberalisering die een wezenlijk deel uitmaakt van het Proces van Lissabon dient echter wel door te gaan als we de voordelen van een grote gemeenschappelijke markt werkelijk willen plukken.

Dr. Hans Visser is hoogleraar Algemene Economie aan de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde van de Vrije Universiteit

COLOFON: @europa is een opiniërend fax- en emailmagazine over Europa. De redactie stelt zich ten doel het debat over de toekomst van Europa te stimuleren. @europa verschijnt om de twee weken op zaterdag en wordt gemaakt door een onafhankelijke redactie. @europa wordt mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

REDACTIE: Mark Beunderman, Esther Gaarlandt, Vanessa Lamsvelt, Martin Mevius, Jan Middendorp, Sara Muller.

REDACTIEADRES: @europa, Noordermarkt 5, 1016 MV, Amsterdam, Nederland telefoon: 020-7990960, fax: 020-7990969

AANMELDEN:

Aanmelden voor een gratis mailabonnement kan op www.ateuropa.nl (link aanmelden)